

Romano hangos

Elektronické vydání

ROMSKÝ HLAS – ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

ROČNÍK 10 • ČÍSLO I • VYŠLO 18. BŘEZNA 2008

zprávy

BRNO – Domy v Plotní a Tmité ulici poblíž autobusového nádraží v Brně přijdou zbourat. Nájemníci se musí vystěhovat a pro mnohé z nich to bude jisté ulehčení, dostanou-li byt náhradní. Oba domy byly hygienicky závadné a stavebně již dále neudržitelné. Hlavním důvodem však nebylo toto, nýbrž potřeba uvolnit místo pro rozšíření ulic a pro zvýšenou dopravu a stavbu tramvajových kolejí. Bytový fond se však tímto jistě sníží.

PRAHA – Do Národní gardy (NG) se prý hlásí i bývalí policisté. Vojensky organizovaná NG, jejíž založení oznámila loni 28. října krajně pravicová Národní strana, přilákala už na dva tisíce lidí, mezi nimi bývalé vojáky a policisty. Mají z nich být velitelé, řadová gardisté začnou s výcvikem v druhém čtvrtletí. Veřejnou přísahu plánuje NG na říjen, kdy uplyne 90 let od vzniku Československa.

PLZEŇ – Plzni pochodovaly 1. března dvě stovky pravicových radikálů při povoleném pochodu městem. Demonstrace skončila zhruba po dvou hodinách bez incidentů. U Velké synagogy na radikály čekala zhruba stovka jejich odpůrců. Policie obě skupiny udržela od sebe.

PREŠOV – Vito Staviarsky z Prešova vydal knihu Kivader. Popisuje poměry ve východoslovenské romské osadě s veškerou barvitou bídou, přesto však vykresluje fascinující obraz lidskosti s všemožnými dalšími pestrými obrazy ze života Romů v osadě. Vynechal však sociální apel, jakoby zde lidé žili s naprostou samozřejmostí, bez žalu nad svým osudem. Kivader je mistrovskou prózou, nakolik autentickou, se dá jen s těžší odpověď.

Agentura pomůže Romům v Brně

První úkol Agentury v Brně představila ministryně pro lidská práva Džamila Stehlíková v minulém měsíci.

Představitelé Brna promýšlejí novou strategii v přístupu k sociálně slabým a problémovým obyvatelům. Nebudou na to sami. Spolupracují s ministryní pro lidská práva a národnostní menšiny Džamilou Stehlíkovou (SZ), která na radnici představila záměry vládní Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách.

„Když se řekne Cejl v Brně, je to jako když se řekne Matiční v Ústí nad Labem. Každé to místo má svá specifika a naším úkolem bude ušít mu program na míru. Agentura se pak bude snažit přitáhnout na projekty co nejvíce peněz z evropských fondů,“ popsala ministryně. Brno je jedním z 190 měst a obcí v republice, které se do spolupráce přihlášily. A společně i s jihomoravskou Břeclaví patří ke dvanácti, které byly vybrány.

Podle Stehlíkové je prvním krokem dokonale zmapovat situaci v místě. Zjistit, jaké organizace se tam v práci s Romy angažují. „Teď děláme výběrové řízení na subjekt, který se analýzy ujme. Mohu prozradit, že jedním z oslovených je Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity, která disponuje špičkovými odborníky. Jde hlavně

Pokračování na str. 2

Džamila Stehlíková při nedávné návštěvě brněnského „Bronxu“

Foto: Jiří Salík Sláma

Čh@ve – úspěšné internetové kluby

PRAHA – V únoru letošního roku úspěšně skončil projekt Internetové kluby Čh@ve. Projekt realizovaný v letech 2006-2008 se zaměřil na zlepšování podmínek vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Jednalo o rozvoj počítačové gramotnosti a o vzdělávání pomocí moderních metod s využitím informační a komunikační technologie (ICT).

Hlavním organizátorem byla společnost Erudis, partnery byly Multikulturální centrum Praha, Sdružení Dženo, občanské sdružení Slovo 21 a Informační centrum oddílů a klubů.

Projekt se zaměřil na žáky druhého stupně ZŠ (včetně ZŠ spe-

ciálních a ZŠ praktických), kteří pocházejí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí (cizinci, imigranti, národnostní menšiny), a žáky se sociálním znevýhodněním (žáci z problémových či sociálně slabých rodin apod.). Do projektu se zapojilo 14 základních škol, jedno komunitní centrum, 29 pedagogických pracovníků a na 500 žáků.

Projekt také usiloval o podporu výuky a doučování znevýhodněných žáků, posílení jejich motivace k učení, podporu profesního rozvoje učitelů ZŠ a vytvoření pedagogických příruček. Jednalo se o příručky zaměřené na práci s romskými žáky a na podporu počítačové gramotnosti žáků ze

znevýhodněného prostředí a zavádění aspektů multikulturní výchovy do výuky.

I po skončení realizace projektu mnohé školy pokračují v zaběhnuté činnosti klubů. Využívají při tom čerstvě nabytých zkušeností a nových kontaktů vybudovaných během realizace projektu.

Společně s hlavním organizátorem projektu školy plánují a připravují navazující projekt, který bude opět zaměřen na znevýhodněné žáky 2. stupně základních škol.

Předpokládaná doba realizace navazujícího projektu bude říjen 2008 až září 2010. Do projektu se zapojí 10 až 15 pražských škol.

Více o projektu na www.internetovekluby.cz. (red)

z obsahu

Máte slovo

V předminulém týdnu proběhly dva diskusní pořady. Jeden v Českém rozhlasu, druhý na ČT v pořadu Michaely Jílkové Máte slovo. Oba byly o Romech a o jejich místě v české společnosti.

strana 4

Anketa

Volba prezidenta na nové pětileté období se stala na nějakou dobu důležitou součástí života občanů ČR. O prezidentské křeslo se ucházeli dva kandidáti.

strana 5

Promítání v muzeu

Romové v českém a slovenském filmu v letech 1923 až 2002.

strana 6

Díky technologickému pokroku může vycházet Romano hangos na internetu

Slovo šéfredaktora

Vážení a milí čtenáři Romano hangos!

Stalo se, že nám výběrová komise odmítla náš projekt vydávání romského čtrnáctideníku. Důvodem k tomu bylo ne dosti přesné stanovení výrobních nákladů. Nedá se nic dělat, museli jsme se smířit s verdiktem komise. Podali jsme nyní projekt ve druhém kole výběrového řízení a snad můžeme doufat, že počínaje dubnem budeme pokračovat v řádném vydávání našeho čtrnáctideníku.

Zatím jsme vydali rozšířené číslo 1-2 v lednu, během února a března

vydáme pouze na našich webových stránkách další dvě nečíslovaná čísla Romano hangos, a v dubnu budeme pokračovat číslem 3.

Omlouváme se Vám za tyto potíže, ale jen těžko lze předpokládat, jaké závěry z našich nedostatků donátor učiní. Každý sebemenší nedostatek, často i vyloženě formální, má za následek sankce, se kterými se jen těžko dokážeme vypořádat.

Pravda je ovšem taková, že ten kdo dává peníze, může i poroučet. A ten, kdo je přijímá, musí poslouchat a poděkovat.

Karel Holomek, šéfredaktor

Karel Holomek

A grafik Romano hangos dodává

V dnešní době nových technických zařízení, které si sociálně méně zajištění občané nemohou dovolit, se jeví internet sice jako výkonný nástroj informační exploze, avšak pro jaké množství lidí na celém světě je vlastně tato technologie určena?

Tato otázka mi vytanula na mysli díky tomu, že jsem měl možnost po dvě léta porovnávat reakce čtenářů na naše noviny na úrovni tištěné i internetové.

Zatímco mladá generace vcelku logicky dává přednost získávání informací pomocí internetu, klasické zdroje zase spíše preferuje populace jejich rodičů a ještě starších.

Internet je novým médiem, avšak „papírová“ forma bude dle futurologů přetrvávat minimálně 200 let.

Tak si prosím přejme, aby se tištěné noviny zachovaly pro ty, kteří si je chtějí vychutnat i tam, kde není třeba se na nic vázat.

Romano hangos by se mělo koncem tohoto roku dožít desetiletého výročí založení, ale zdá se to nejisté. Přijdou Romové, ale nejen oni, o jednu z možností být informováni?

(PePr)

zaznamenali jsme

Nejlépe se žije v Berouně, nejhůře v Karvině. Lidové noviny přinesly žebříček 71 českých a moravských měst sestavený podle nejružnějších kritérií. Podle těchto zjištění se nejlépe žije v Berouně, pak v Praze, Blansku a Mladé Boleslavi. Naopak nejhůře v Karvině, Chomutově, Mostu a Šumperku. Největší nezaměstnanost, což bylo jedním z hodnotících kritérií, byla zaznamenána právě v Karvině (19 000 nezaměstnaných). Beroun je sice menší než Karviná, takže srovnání není přesné, ale tam činila nezaměstnanost pouhých 1500 osob.

Nově vydaná kniha básní Janko Horvátha z Bílovce. Knihu vydala Matice romská pod vedením Vlado Oláha. Publikace byla financována hlavním městem Prahou z prostředků na podporu aktivit národnostních menšin. Kniha nese název O verdan le grajenca džal – Vůz tažený koňmi jede dál. Z romštiny přeložili Lada Viková, Anna Žigová, Helena Sadílková a Jan Horváth. Ilustrace a obálka publikace je dílem Václava Lamera.

Děti z ubytovny nechodí do školy. V ubytovně v ulici Markéty Kuncové v Brně-Židenicích žije nejméně stovka dětí školou povinných. Brněnský deník Rovnost zjistil, že žádný z ředitelů brněnských základních škol nemá v evidenci děti, které by bydlely na této ulici. Rodiče děti neposílají do školy, vymlouvají se na nemoci a na velkou vzdálenost školy od bydliště. Nabídku včasného buzení a doprovodu asistenta neodmítají, ale ani nevyužívají. Děti pobíhají po ulici a ničí, co jim přijde pod ruku.

Budou romská ghetta v Brně zrušena? V Brně jsou čtyři taková ghetta: na Cejlu, v Husovicích, v Židenicích a v okolí Zvonarka.

Vedoucí brněnského romského střediska Drom Miroslav Zima by si přál, aby ghetta zmizela. Připouští však, že je to dlouhodobý proces, který je v současnosti narušován růstem ghatt, nikoliv jejich omezováním.

Starosta městské části Brno-sever Leo Venclík však prohlašuje, že pouhé přestěhování nepomůže. Údajně musí Romové změnit historický přístup, který spočívá v názoru, že přechytračí gadža, což je pro ně symbolem hrdinství. Řešení vidí v postihu lidí, kteří se nebudou chovat v normě.

Olga Girstlová, manažerka roku 1995, chce pomoci Romům

Majitelka telekomunikační firmy Olga Girstlová má plán, jak pomoci brněnským Romům. Svůj nápad již sdělila ministryni Džamile Stehlíkové.

Není přesně jasné, co má Olga Girstlová na mysli. Avšak vzhledem k tomu, že se jí nelíbí nedůstojné podmínky bydlení romských rodin, dá se předpokládat, že jde o program vedoucí k jejich zlepšení.

Olga Girstlová jako první Češka získala v Monaku v roce 1999 ocenění Vedoucí podnikatelka světa. Je členkou správní rady Slezské univerzity v Opavě, vědecké rady Fakulty managementu Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a předsedkyní českého komitétu pro vědecké řízení Brno.

(red)

Agentura pomůže ...

Dokončení ze str. 1

o to, abychom zjistili, jak proudí do této oblasti peníze, abychom pak jejich tok mohli účelněji propojit,“ popsala Džamila Stehlíková. První výsledky analýzy budou v červnu.

Ministryně se setkala také s manažerkou roku 1995, podnikatelkou Olgou Girstlovou, která se rozhodla pomoci brněnským Romům. Nabídla Brnu vlastní projekt, o němž teď jedná s představiteli radnice. Girstlová ale jeho konkrétní podobu zatím tají a sdílnější nebyla ani nyní. „Je to delikátní oblast, teprve začínáme a na informace je ještě brzy,“ poznamenala Olga Girstlová.

Podle informací MF DNES má Girstlová už vytipovaný dům v Brně, který má po úpravách fungovat pro sociálně slabé a problémové lidi. Mohl by v něm být podobný režim jako v azylových domech.

Náměstek primátora Martin Ander (SZ) vysvětlil, že město má zájem vytvářet bydlení různých úrovní se vzájemnou propustností. Jednou úrovní je síť azylových

domů k řešení krizových situací, kde by lidé mohli být jen omezenou dobu.

„Další úroveň představuje komunitní bydlení jako na Bratislavské 41 na krátkodobé smlouvy. Čili dům s domovníkem, kde by zároveň fungovali terénní sociální pracovníci. Ti by dbali na to, aby obyvatelé platili nájem,“ přiblížil Martin Ander.

Vybrané snaživé rodiny by současně získaly možnost lepšího bydlení, ale až po delší přípravě. Naopak neplatíci by spadli do nižší úrovně a skončili by v holobytech. Taková je základní strategie města pro problematické území zvané Bronx.

„Příklad výškového domu v Koniklecově 5 v Novém Lískovci ukazuje, že to funguje. Nashromáždili se tam sociálně slabí lidé, kteří jsou pravidelně kontrolováni. S důslednými kontrolami neplatíků nájemného musí začít i v Brně-středu a severu,“ doplnil Ander.

*zdroj: Ivana Karásková
Mladá fronta DNES*

Boj s ghetty už u nás začal

Vládní agentura, která má nastartovat integraci Romů z ghatt do společnosti, začala fungovat od pondělí 3. března. Pracovat začne i přesto, že zatím získala jen šest z patnácti plánovaných odborníků. Další výběrová řízení se uskuteční následující týden, prohlásil ředitel agentury Marek Podlaha. Podle analýzy existuje v ČR přes 300 chudinských domů a čtvrtí. V nich žijí převážně Romové. Mohlo by to být až 80 000 lidí.

„Od března již začínáme fungovat. V první fázi začneme objíždět lokality a mapovat to, co se změnilo od minulého roku, kdy byly vybrány,“ uvedl Podlaha. Agentura svou činnost zaměří na 12 míst.

V ghettech bývají dospělí většinou bez práce. Rodiny jsou závislé na sociálních dávkách. Děti končívají ve speciálních školách a uzavírají si tak prakticky cestu k vyššímu vzdělání. Domy bývají v havarijním stavu. Agentura se zaměří na zaměstnávání, vzdělávání, bydlení i zdraví Romů. Její odborníci mají naučit spolupracovat samosprávu, školy, úřady práce, neziskové organizace, firmy a obyvatele problémových lokalit tak, aby ghetta postupně zanikla nebo se změnila v běžné čtvrti. Pomoci mají i s vytvořením projektů, které by mohly získat peníze z evropských fondů.

Mezi patnácti pracovníky agentury podle Podlahy nebudou chybět ani Romové. Ředitel zatím nebyl schopen odhadnout, kdy by jeho tým měl být kompletní.

Marek Podlaha, ředitel vládní Agentury

„Doufám, že během března už to vše bude vyřízeno,“ řekl. Předpokládal prý, že „nabírání odborníků“ bude jednodušší. Do konkurzů se podle něj sice hlásí kvalitní uchazeči, situaci ale prý komplikuje to, že pracovní smlouvy jsou jen na dobu určitou a plat se řídí tabulkami pro státní správu. „To není zrovna ten největší stimul pro tyto lidi,“ dodal. Výši mzdy ale ředitel neupřesnil. Na chod agentury a mzdy by mělo letos putovat ze státního rozpočtu 13,5 milionu korun. (red)

Segregacija andro školi džal dijader

Savore džanas the phenas, kaj le Romenge kempel so mekbuter te siklol. Elas idealno te maškar amende avenas davokata, dochtora, učitelja, inženira te kajse bučara, save hine sikade. Ela idealno, te o Roma kerenas bući pro uradi, andro špitali, školi the sar advokata, murara sar sako aver.

Adadžives imar hin maškar o Roma kajse džene, kajča oda hine ča po jek, u but Romen hin but cikno džaniben andal e škola. U sakovar sar džal duma pal o Roma, o gadže phenen, kaj o Roma nakamen te phirel andre škola u khere naachalon koda, so hin anglo čhavoro lačho khatal o sikaviben andre lengero dživipen. Kajča o čačipen hin aver. E doš vaš o lačho sikaviben hin andro vast le štatoske. O sikavibnaskero sistemso hin andro vasta le gadžende, u le romane čhavoren den but bilačho sikaviben. Zoralo kvalifikimen dikhiben pre kadi situacija thodžas publikacija STIGMATA –Segrega-

cija andro sikaviben le romane čhavorenge andre jepašutni Evropa, the analiza savi kerdža ke amende Liga lidských prav pal e nevi školakeri legislativa beršende 2004-2005. E publikacija dina avri Evropské centrum pro práva Romů. E studija le bare godžaver manušendar sikhavel, kaj o sikadno sistemso majbuter andro školi cikne čhavorenca ulikerel e segregativno praktika le romane čhavoren, u del len but bilačho sikaviben. Avre alvenca šaj phenas, kaja andro čechika školi džal dijader e rasovo diskriminacija hjaba koleske, kaj avila nevi legislativa. Savoro bilačho kalestar perel pre savore Roma vaš koda, kaj amaro džaniben ačhol cikno. E diskriminacija pro romane čhavore prindžardža o sudos pal o manušane čačipena andro Strasbourg, kaj o Roma thode skarha pre Čechiko. O romane fameliji thode skarha, andre savi phenen, kaj o čechiko sikavib-

naskero sistemso lengere čhavoren diskriminindžas.

Te vakeras pal kada, mušinas te dikhel pre koda, so vakerele jek but učo konstituciakero manuš, šerutno khatal e koalično politicko sera KDU-ČSL the paluno vicepremieris, o raj Jiří Čunek. Musaj te dikhas na ča koda so jov vakerele the so savoro o gadže kamen. Mušinas te dikhel the čačes o kerdžas andre praktika le Romenca. U kada savoro sikhavel, sar oda čačes hin maškar o gadže the Roma. E rasovo diskriminacija the segregacija le romane čhavorenge andro čechika školi sikhavel pre koda, kaj amen o gadže nakamen maškar peste.

Nakamen amen andre peskere školi, nakamen amen andre bući, nakamen amenca jekhetanes te bešel the te dživel. Vaš koda džal e segregacija andre škola dijader, u pre amende dijader perel savoro lakero bilačipen.

Dezider Giňa

Segregace ve vzdělávání přetrvává

Všichni víme a shodujeme se v tom, že vzdělání je pro romskou populaci jednou z nejdůležitějších věcí.

Bylo by ideální, kdybychom měli mezi Romy právníky, lékaře, učitele, inženýry, řemeslníky i kvalifikované dělníky. Bylo by ideální, kdyby Romové pracovali na úřadech, jako lékaři v nemocnicích, učitelé ve školách, jako soudci či advokáti, jako zedníci, truhláři atd.

Dnes jsou to jen jednotlivci, kteří tvoří výjimky z pravidla, že drtivá většina Romů má velmi nízkou úroveň vzdělání. Téměř vždy, pokud se diskutuje o problémech Romů, se ze strany majority poukáže, že Romové nemají pozitivní vztah ke vzdělání, že romští rodiče nemají zájem, aby jejich děti byly vzdělané a tím si zajistily lepší budoucnost. Skutečnost je však jiná. Odpovědnost za kvalitu vzdělání nese stát. Vzdělávací systém je v rukou majoritní spo-

lečnosti a romským dětem poskytuje velmi nízkou kvalitu vzdělání.

Velmi kvalifikovaný rozbor situace v oblasti vzdělávání romských dětí přináší publikace STIGMATA – Segregovaná výuka Romů ve školách střední a východní Evropy. Dopad nové školské legislativy z let 2004-2005 u nás analyzovala Liga lidských práv. Publikaci vydalo Evropské centrum pro práva Romů a Liga lidských práv působící v České republice. Studie jasně ukazuje, že vzdělávací systém zejména na úrovni základního školství udržuje neustále romské děti v segregaci a poskytuje jim velmi nízké vzdělání. Jinak řečeno, v českém školství i přes legislativní změny přetrvává rasová diskriminace, jejíž oběti jsou romští žáci, což velmi negativně postihuje celou romskou populaci. Tuto diskriminaci potvrdil před časem Mezinárodní soud pro lidská práva ve

Štrasburku, kam se odvolala skupina romských rodičů s tím, že jejich děti byly diskriminovány českým vzdělávacím systémem.

V této souvislosti nelze opomenout rétoriku, postoj a praktickou realizaci opatření vůči Romům ze strany velice vlivného ústavního činitele – předsedy koaliční KDU-ČSL a bývalého vicepremiéra Jiřího Čunka. Jeho postoj vůči Romům, velmi silně podporovaný majoritní společností, odráží skutečnou podstatu interetnického problému, jehož součástí je segregace romských žáků ve vzdělávacím systému.

Jednoduše řečeno: česká společnost odmítá akceptovat Romy jako součást společnosti. Nechtějí nás ve škole, v práci, nechtějí s námi bydlet. Proto segregace ve vzdělání přetrvává a s ní budou přetrvávat i všechny důsledky.

Dezider Giňa

Obyvatele Žižkova trápí kriminalita

Drogy, vykrádání aut, špína a exkrementy na ulicích – to jsou věci, které nejvíce trápí obyvatelé pražské části Žižkov. Bezpečnostní situaci této pražské čtvrti jako by stále charakterizovalo prastaré přísloví Žižkovu a Libni, zdaleka se vyhni. Snad jen Jarov, tvořící východní část třetího pražského obvodu, vychází z tohoto nelichotivého názoru o něco lépe.

Jedno z míst, kde kvete obchod s drogami a všichni se mu vyhýbají i přes den, je Tachovské náměstí s ústím do tunelu pod Vítkovem do Karlína. „Pro zdejší problémovou mládež je to ovšem kulturní pupek světa,“ postěžoval si Právu Vladimír Kříž ze Žižkova. Toto místo je podle něj už tak proslulé špatnou pověstí, že se tu několikrát točily scény z kriminálních filmů. Narkomani a vykrádání automobilů je největší metlou Žižkova. „To mají na svědomí hlavně narkomani, mezi kterými je značné procento mladých Romů,“ potvrdil Právu Dušan Machoň, šéf Městské policie v Praze 3. Velká většina ukradených věcí se

podle bezpečnostních expertů okamžitě objeví na pultech zastaváren a bazarů fungujících nonstop. I proto je Žižkov magnetem pro kriminálníky, protože na jeho teritoriu je bezkonkurenčně největší síť těchto zařízení. Pro zloděje-narkomany tedy není žádným problémem mít již po několika minutách po vykradení auta trochu peněz na svou dávku. Policie často vůbec nestačí, okradení lidé pak často sami obcházejí bazary, pátrají po svých odcizených věcech a vykupují si je zpátky. Tato z hlediska zákona a práva potupná praxe zmizí podle bezpečnostních odborníků buďto až se změnou živnostenského zákona, nebo přístupu policie.

Žižkováky trápí podle Machoně také bezdomovci. A to přesto, že proti nim zasahují jeho lidé společně s pražskou policií a dokonce speciálně vycvičenými psovody. „Teď se nám skupina těchto lidí usadila v parku Parukářka, mají tam malý stanový tábor,“ uvedl ředitel strážníků. Obyvatelům Žižkova vadí

i otřesné hygienické podmínky ve vybydlených domech, obývaných jen bezdomovci a lidmi na hraně zákona. Také množství psích exkrementů na většině žižkovských ulic si nijak nezadá s podobnými zákoutími někde na Balkáně nebo v Pekingu. Na tomto stavu se podle Machoně značnou měrou podílejí často sami obyvatelé Žižkova. „Příkladem budiž dům v ulici Víta Nejedlého číslo 13. Je v dezolátním stavu a obývají ho jeho vlastní nájemníci, převážně Romové,“ řekl Machoň. Žižkov také často trpí případy vandalismu. „Pátráme teď po pachatelích, kteří v parku Židovské pece bezdůvodně rozbili dětskou prolézačku. Máme podezření, že to udělali opilí studenti z vysokoškolských kolejí,“ míní Dušan Machoň. Specifickým bezpečnostním problémem Žižkova jsou utkání jeho fotbalového klubu Viktoria. A to zvláště v případech, kdy sem zamíří obávaní spartanští, slávističtí nebo dokonce ostravští hooligans.

zdroj: Petr Blahuš, Právo

Amendar niko nič naphučel

Adadžives hin savoro avke, kaj ko kamel, šaj peske rpo Roma zarodel bare lačhe love. Vareko peske kamel te zarodel, vareko kerel kariera u aver ko džanel so len hin andro šero. Te dikhaha keci organizaciji zarodla pro Roma love, kampil te phučel, sar oda kaja amare problemi hine mek bareder sar sas, u peren pre amende mek problemi neve, goreder.

The kavke oda hin koleha, so erel e vláda. Romane poradci, asistenti, rada anglo Roma, koncepcie pal e romani integracija, Agentura anglo Roma... U so olestar hin? But organizaciji peske kerde le romendar biznis. U nane oda nič pharo. Kampil te arakhel varesave informaciji apl o Rome, palis te kerel projektos, te thovel les kie barvali nadacija, u imar hil love u savoro džal šukares.

Bare love džan khatal o evrop-ska fondi, vaš koda hin o romano tematos anglo organizaciji sar „Klondajk“ abo gurunni, savatar

šaj cirden thud. Kaj te nadičhol avkes namištes ta o gadže peske kiden avri varesavi romani organizacija, den la varesave lovore. Kajča so hin pre kada mekgored-er, oda hin koda, kaja le Romendar niko naphučel či jo kamen abo nakamen te avel andre varesavo projektos. O Roma nadžanen, kaj pre lende pes kiden granti talam 50 000 euro. Predžal o berš, kerel pes zprava sar savoro sas lačhes kerdo, u aver berš aven aver love, varekane the buter sar oka berš. U so olestar hin? Dilino phučiben. Kole so kerde o projektos chudle love, hin len lokori buči, mište peske dživen u hine spokojimen. O Roma? Pal soste das duma? Kade nadžal pal lende, kade džal pal koda, sar te zarodel love. O manuša khatal o internacionalna romane organizaciji kada dikhen, u imar khatal lende avila mangipen, kaj e EU te stopujinel savore love, save thovel pro romane projekti, u te dikhel

pre koda, savo cikno efektos khatal kale projekti avel.

Pre aver sera, romane organizaciji te imar dochuden varesave love pre peskeri buči maškar o Roma, hine tel bari kontrola, u sar pes sikhavel varesavo churdo problem, choc te nane khatal lende, takoj avel bari bibacht. Kada savoro sikhavel, sar bi-bachtales terdžuvav andre situacija the pozicija paš o gadže. Pre jek sera peske amenca keren so kamen, pre aver sera anšči phenas nič pre koda, so amenca keren andre peskere projekti the buča, savena amenge kamen te pomožinel. Nane oda kavke, u andre kada kampil kaj o donatori te len andre peskere regule principi la demokracijatar the transparencija. Mi mangel sakonestar ko kamel love pro romaneprojekti the koda, kaj o Roma o projektos kamen. Adadžives hin kajsi praktika, kaj amendar niko nič naphučel.

Dezider Giňa

Nikdo se nás na nic neptá

Dnes už je zcela běžné a normální, že si kdokoliv může usmyslet vstoupit do našeho života. Někteří to dělají pro peníze, jiní pro kariéru a kdo ví z jakých jiných důvodů ještě. Podíváme-li se, kolik nevládních organizací získalo obrovské sumy peněz, aby „pomohly“ Romům, pak je na místě se zeptat: „Jak to, že se naše problémy nevyřešily a naopak se ještě prohlubují a vznikají nové?“

Stejně je to s opatřeními vlády. Romští poradci, asistenti, Rada vlády pro záležitosti romské komunity, koncepce integrace, Agentura pro začlenění Romů... A výsledek? Mnoho nevládních organizací si z Romů udělalo „živnost“. A je to tak jednoduché. Stačí se porozhlédnout po nějakých informacích, pak vypracovat projekt, předložit jej nějaké štědré nadaci a už je o všechno postaráno. Velkorysé částky lze získat z evropských fondů, takže Romové se pro mnohé organizace

stávají jakýmsi „Klondajkem“ anebo tučnou dojnou krávou. Pravda, několik „vyvolených“ romských / cikánských či pseudoromsko / cikánských organizací taky dostane něco, ale to je jen pro formu, aby to nebylo až tak okaté. Naprosto zásadní však je, že Romové ani neví, že je pro ně realizován nějaký projekt, že se o ně někdo „zajímá“ a v jejich „zájmu“ a pro jejich dobro realizuje projekt, na který je přidělen grant například za 50 000 eur. Uplyne dvanáct měsíců, popíšu se potřebné počty stránek ve zprávě o realizaci projektu a příští rok je možné získat stejnou anebo ještě vyšší dotaci. A výsledek? Hloupá otázka. Realizátoři vydělali slušné peníze, mají lehounkou, nenáročnou práci, jsou spokojeni. Romové? O čem je řeč? To je přeci pouze téma, na němž se dá slušně vydělat.

Představitelé mezinárodních romských organizací se této situace

pozorně všimají a jsou znepokojeni tím, co se děje. Dokonce vyslovili požadavek, aby EU zastavila financování tzv. proromských projektů a poukázali na neefektivnost vynaložených peněz, které jsou spotřebovány a romské populaci pomáhají jen v ojedinělých případech. Na druhou stranu případ romské organizace z Karlových Varů ukazuje, že romská organizace (pokud získá finanční podporu na své projektové aktivity) je pod přísným dohledem a běda, pokud se objeví sebemenší problém, i když nevznikl její vinou.

Řešení by mělo být úplně jednoduché a mělo by odpovídat zásadám demokracie a transparentnosti. Poskytovatelé dotací a grantů by měli od žadatelů vyžadovat kromě jiného také vyjádření Romů, že chtějí anebo souhlasí s tím, aby se stali objektem takového projektu. Dosavadní praxe je taková, že se nás nikdo na nic neptá.

Dezider Giňa

komentář

Romský boss jako kamufláž

PAVEL PEČÍNKA

Ti, kterým klopou zdobí odznak s rudým karafiátem, tedy evropští socialisté, nedávno vzali na milost slovenského premiéra a šéfa strany Smer Roberta Fica a obnovili členství Smeru ve Straně evropských socialistů (PES). Loňského podzimu jeho partaj z PES vymetli za to, že se skamarádila s Jánem Slotou, vůdcem Slovenské národní strany (SNS), a vzala nacionalisty do vlády. Nejen znak SNS s orlicí připomíná časy, kdy ve slovenských kopcích slídily po ukrytých Židech a Romech pohotovostní oddíly Hlinkovy gardy. V duchu klerofašistických tradic Slota mnohokrát stříkl jedovatou slinu po romské a maďarské menšině žijící v zemi pod Tatrami, výrokem o potřebnosti velkého biče a malého dvora na Romy počínaje a výzvou k nájezdu tanků na Budapešť konče.

Samotní slovenští Romové se však kromě nacionalistických výhrůžek dostávali v uplynulých letech pod tlak ještě z jiné strany – demokratická, vůči Evropě i menšinám přátelská vláda premiéra Mikuláše Dzurindy učinila ze slovenského hospodářství „tygra východní Evropy“. Jenže její pravicové ekonomické teorie si se sociálními dopady hlavu moc nelámaly, a tak řada Slováků musela za prací vandrovat do Česka i dál a část Romů z východoslovenských osad rabovala prodejny potravin. Ve snaze odstranit Dzurindovy elitářské hochy a učinit život na Slovensku snesitelný nejen pro majitele tučnějších kont se po parlamentních volbách 2006 Fico objal se Slotovými a Mečiarovými nacionalisty. Našli totiž společnou řeč v sociálních otázkách. Od té doby se Fico snažil všemožně zmírnit nacionalistické výlevy svých dvou vládních kumpánů, aby jeho kuriózní levicově-ultrapravicová koalice Evropu tolik neděsila. Jak je vidět z rozhodnutí evropských socialistů, dosáhl svého.

K vytvoření líbeznější tváře SNS posloužila také dohoda mezi Slotou a Ladislavem Fízikem, vystupujícím za Parlament Romů, v níž obě strany mj. slíbily výstavbu nových domů pro východoslovenské Romy. Fízik, který se stal Slotovým poradcem, vychválil šéfa SNS jako „jediného slovenského politika, který má srdce pro Romy a nahrává jim“, a dokonce jménem celého „romského národa“ požehnal jeho narozené dceři. Kdo že je to Fízik?

Chlapík, který se vyzná. V regionálních volbách 2005 očekával velké zisky pro svoji Stranu romské koalice, když předtím úřady zrušily registraci většině ostatních romských partají. Jejich předáci Fízika kritizovali, že se o toto zrušení sám jako tehdejší poradce ministra vnitra (Dzurindovy vlády) zasadil, aby se zbavil konkurence. Mezitím se stal delegátem Evropského fóra Romů a Travelerů se sídlem ve Štrasburku, koncem roku 2006 figuroval ve funkci podpředsedy strany Jednotné Slovensko, založené odpadlíkem z Komunistické strany Slovenska atd.

Inu, se snahou dokázat, že Slota patří do salonů evropské demokratické politiky, to má Robert Fico velmi složité. Ovšem způsob, jakým byli do přemalování nacionalistů na miláčky menšin zapojeni někteří romští aktivisté, je průhledný až běda a seriózním Romům spíš uškodí.

Soud v Banské Bystrici vynesl tresty

Hlavní obžalovaný Miroslav Sisik

Foto: romove.radio.cz

Sedm bývalých policistů poslal do vězení Krajský soud v Banské Bystrici. Muži budou pykat za mučení a vraždu 50letého Roma Karola Sendreie. Ten zemřel připoutaný k topení na policejní stanici v Revúci v roce 2001.

Soudce udělil obžalovaným tresty v celkové výši 33 let, neboť se jako veřejní činitelé dopustili nelidského a krutého zacházení. Karol Sendrei

zemřel po dvanáctihodinovém výslechu na mnohačetná vnitřní poranění.

Podle znalců dostal desítky úderů do všech částí těla, měl zlomených 18 žeber a utržené některé orgány. Svědky výslechu byli i jeho dva synové, kteří utrpěli také rozsáhlá zranění.

Po sedmi letech je to první rozsudek slovenských soudů, bývalí policisté ale vinu popírají a odvolají se. (red)

knižní novinky

České Romky na pozadí osudů Hirsi Ali

Z pultů knihkupectví od února na návštěvníky hledí exotická tmavá žena – Ayaan Hirsi Ali. Fotografie této kontroverzní somálské političky z Nizozemska zdobí novou publikaci nazvanou Rebelka – Odvrácená strana islámu, vydanou nakladatelstvím Ikar (rozsah 400 stran, cena 280 Kč).

Hirsi Ali se z nenápadné mladé muslimky vyšvihla na nepřehlédnutelnou postavu nizozemské politické scény, rozhrábla v celoevropském měřítku řadu témat multikulturní společnosti, překreslila dosud platné vzorce a schémata, popudila řadu bývalých přátel a vyrobila si mračna protivníků. Od spojení s holandskými sociálními demokraty došla až ke spolupráci s americkými pravicovými republikány. Tomu, kdo se zahloubá do řádků její životopisné knihy, se možná před očima vynoří podobnosti s osudy některých romských žen, zápasících současně jak s averzí většinové „bílé“ společnosti, tak s podřízeností uvnitř vlastních uzavřených komunit. Stejně tak spory kolem této rozjívěné muslimky-feministky mají leccos společného s nedávným českým sporem o „kulturomy“. Schválně, zkusme porovnávat:

Příběh naší rebelky začíná v Somálsku, zemi rozdělené na řadu rodů, spojených sice vírou v islám, ale jinak vůči sobě uzavřených, někdy nepřátelských. Vzpurná dívka navíc těžce nese, že se musí přizpůsobovat rodičovským a klanovým autoritám, snaží se přemýšlet samostatně. Násilí v Somálsku donutí celou rodinu Hirsi Ali všemožně prchat přes různé země – někde je přijímají vlídně, jinde jim všem dávají okusit, že patří k přivandrovalcům. Dívka se staví na zadní v okamžiku, kdy jí rodiče určí nápadníka. Utrhne se z řetězu a letí daleko do Evropy, aby se v zemi tulipánů a větrných mlýnů, kde si k pobytu pomáhá podvodem, postupně vypracovala z uklízečky na politickou hvězdu. Vzestup jí usnadňuje atmosféra Holandska přátelského k cizincům.

Somálská aktivistka plná špatných dojmů ze své drsné minulosti se však časem obrací proti multikulturním zvyklostem svého nového domova. Na islám vidí jen to násilné, autoritářské a zaostalé. Multikulturalisté prosazující v Holandsku vzájemnou toleranci různých náboženství včetně islámu tak podle ní vlastně nepřímo podporují útlak žen a netoleranci, které jsou prý islámským tradicím a zvyklostem vlastní. Hirsi Ali se následně dostává do hledáčku islámských fanatiků, kteří ji odsuzují k smrti, skrývá se, nakonec přijímá nabídku amerických republikánů a odlétá na čas přednášet konzervativním pravičákům do USA.

Podobné otázky, které soužily a souží somálskou feministku, čekají na řešení i u nás: Dá se postavení žen v romských komunitách nazvat útlakem? Jestliže ano, o jak velkou část jde – zanedbatelnou, nebo o převládající? Může za to část některých přetrvávajících romských tradic, jde o následek diskriminace ze strany bílé většiny a sociálního propadu, či o kombinaci těchto nebo i dalších faktorů? Kam až by mohla v Česku zajít nespokojená Romka snažící se měnit věci tak jako Hirsi Ali, kde ještě by šlo o emancipaci romských žen a po překročení jakého bodu už by s vaničkou vylévala i dítě a poskytovala argumenty lidem jako Jiří Čunek?

Odpovědět na tyto otázky si žádá pořádnou porci vytrvalosti, nekonformity, realismu, odvahy a hlavně nestranného přístupu. I když úplně ve všem nemůže Hirsi Ali sloužit romským aktivistkám jako příklad, určitě jim neuškodí, když budou mít právě vyšlou Rebelku ve své knihovně – hned vedle výtisků Romano hangos.

Pavel Pečínka

KNIHY NA PRODEJ

Ilona Ferková: ČORDE ČHAVE / UKRADENÉ DĚTI
Dvojazyčná romsko-česká brožovaná kniha vyprávění ženy milující romský jazyk. S předmluvou Mileny Hübschmannové, jež autorce pomohla začít psát.
Cena 35 Kč + poštovné

Ladislav Herák-Arpy: ZA MŘÍŽEMI
(pravdivá zpráva o intrikách a násilí za zdmi věznic)
Zpověď člověka uvězněného ve valdické věznici plná zdrcujících zážitků.
Cena 25 Kč + poštovné

Jekhetanutňa čhibaha ... / Společným jazykem ...
Sborník ze semináře o romském jazyce, Luhačovice 2003
Cena 25 Kč + poštovné

Vydalo Společenství Romů na Moravě,
objednávky na telefonním čísle: 545 246 673
nebo na e-mailové adrese: rhangos@volny.cz.

Máte slovo – dva pořady o Romech

V předminulém týdnu proběhly dva diskusní pořady. Jeden v Českém rozhlasu, druhý na ČT v pořadu Michaely Jílkové Máte slovo. Oba byly o Romech a o jejich místě v české společnosti.

Pořadu v Radiožurnálu jsem se účastnil osobně spolu s ministryní Džamilou Stehlíkovou a nově jmenovaným ředitelem Agentury Markem Podlahou – Agentury, která má činit kroky k odstraňování vylučování Romů ze společnosti.

Druhého pořadu v televizi se účastnili Vojtěch Lavička, člen kapele [Gipsy.cz](#), Ivan Veselý, známý pražský Rom, pan Holub, obyvatel domu na Poschle ve Vsetíně, kam místní přestěhovali Romy ze zbouraného domu, a Daniela Cincibusová, která pracuje s Romy tamtéž, jako jejich rádkyně.

Jejich protějškem byl senátor Jiří Čunek, starosta Českého Krumlova, kde mají s Romy dobré zkušenosti, a občan, představující českou laickou veřejnost, shodou okolností rovněž příjmením Veselý.

V diskusních příspěvcích obou stran zaznívaly hlasy, jimž nelze upřít určitou míru objektivně zaznamenaných zkušeností, přestože se oba názory diametrálně lišily. Úroveň diskuse v televizi oceňuji. Za nejlepšího debatéra považuji Vojtěcha Lavičku, který argumentačně i lidskou přesvědčivostí předčil všechny ostatní, včetně již rutinně vybaveného Jiřího Čunka, který však nepřišel s ničím novým. Když měl doložit své názory o závadnosti romské kultury, lavíroval a zaštiťoval se nezřetelně specifikovanými autoritami.

Vybraný zástupce veřejnosti, zmínovaný pan Veselý, projevil značnou dávku omezenosti nepřipustnými generalizacemi o chování Romů. Zřetelným znakem jeho projevu však byla nenávist vůči Romům, která z něj přímo čísla.

Při rozhlasové debatě jsem zaznamenal v dotazech posluchačů něco podobného. Zaznívala z nich nenávist a snaha podsouvat mi něco nekalého, když si dovoluji argumentovat ve prospěch Romů. Opět na základě nepřipustných generalizací. Nelze ovšem popřít, že takto

získané zkušenosti mohou mít za následek neochotu dávat Romům příležitost k práci.

Při určitém zjednodušení by se tedy dalo říci, že obě strany mají pravdu. Jak však tyto názory smířit, aby diskuse mohla úspěšně pokračovat?

Uvědomil jsem si, že základní příčinou nesmiřitelnosti je nenávist jedné ze stran sporu. Nenávist zaslepující, která nesmyslně generalizuje, a neumožňuje dát jakékoliv šance druhé straně.

Příčinou je bezesporu také neznalost Romů ze strany příslušníků větší nové společnosti.

Tato neznalost je důsledkem letité segregace, která má svůj odraz na školách. Tato segregace se v poslední době velmi rozrůstá a nabývá neúnosných rozměrů. Co s tím?

Kdyby se děti obou národnostních etnik mohly vzájemně poznávat již ve školních lavicích, nebude jim vzájemné poznání činit potíže ani v dospělosti. A máme tady návod, jak v poměrně krátké době lze úspěšně nakročit k řešení vzájemných nedorozumění. **(red)**

Rána do černého...

Policista skolil dalšího Roma. Vedle Ladislava Mača, Martina Červeňáka a dalších se dvacetiletý Rom z Cerhenic stal jedním z těch, které policisté zasáhli výstřelem ze služební zbraně. Samozřejmě, inspekce ministerstva vnitra teď bude prověřovat oprávněnost použití služební zbraně a má na to měsíc času. Jedno je však jisté.

Policista Roma střelil do hlavy proto, že utíkal. Vzpomínám si, že v nacistických koncentračních táborech byli lidé stříleni jako zvířata „na útěku“. Co se vlastně v Cerhenicích stalo? Dvacetiletý Rom byl obviněn z porušení zákona a policisté jej přišli zatknout. Mladík nebyl ozbrojen, nebyl ani agresivní – naopak. Byl vyděšený a dal se před nimi na útěk. To stačilo k tomu, aby mu policista rovnou prostřelil hlavu. Kulka chlapce zasáhla do spánku a vylétla pod okem. Ze zkušenosti víme, že

během měsíce inspekce vyšetří, prošetří a vypracuje odůvodnění oprávněného použití služební zbraně, a tím se případ uzavře.

Je tu však ještě něco, co děsivou událost v Cerhenicích nesčetněkrát znásobuje. Je to reakce občanů, kteří se na internetových stránkách k události vyjadřují. Doslova hrůzné a nelidské postoje jsou téměř v každé ze stovek čtenářských reakcí. Pro ilustraci alespoň několik z nich: Když to přežije, tak šup s ním do Osvětimi... Za každou práci musí být výplata... Jen škoda, že se netrefil pořádně... Je mi líto toho policisty... Měl zatuplovat, aby se tak netrápil... Kdyby to všichni policajti řešili tímto způsobem, měli by slušní lidé skvělé vyhlídky. Držím palce, jen víc takových zásahů...

Tato tragická událost a postoje, který k ní lidé na internetu vyjadřují, dokazuje, jak obrovská nenávist

je v této zemi vůči Romům. Respektování lidských práv, snaha o integraci Romů do společnosti a další deklarace jsou jen ubohými povídkami, protože v praxi je konfrontují fakta. A k těm patří i to, že lidský život, patří-li Cikánovi, tady naprosto nic neznamená.

V této společnosti se zastavil čas a vývoj, protože mnoho lidí má stále radost, pokud je Rom usmrcen. To není normální. V této společnosti jsou nemocní lidé, kteří trpí chronickým anticikanismem. Nejsou schopni se léčit a především odmítají svoji nemoc vůbec připustit. Naopak, pokud se jim připomene, rozzuří se jako alkoholici, když jim někdo řekne, že jsou ožralí. Jak jinak chápat vyjádření občana, který se ke střelbě policisty na Roma vyjádřil slovy: „Trefa do černého...“

Dezider Giňa

Talindža andro kalo...

O šinguno vilindža avre Romes. Paš o Ladislav Mačo, Martin Červeňák oda hin aver Rom, biše beršengero čhavo Cerhenicendar, saves o šingune vilinde le pištoliha. Akana kerela buči e inspekcija khatal o ministros, kaj te prindžarel sar o šinguno vilindža – mište vaj namište pal o zakoni. Hin len pre kada jek čhon.

Kajča čačipen hin koda, kaj les o šinguno vilindžas andro šero ča vaš koda, kaj o čhavo denašelas. Avila mange pre godži, kaja varakana andro koncentračna lageri le manušen tiž vilinkerenas asr dživren angle koda kaj „denašenas“. Biše-beršengero Rom sas pre skarha, kaj kerdža varesavo kriminalno deliktos, u o šingune vaš leske avile te lel les peha. O čhavo nasa agresivno, nasas paš leste nič bilačo. Darandžila le šingunendar u chudla te denašel. Kada sas le šinguneske dosta pre koda kaj te lel o pištolis u le čhas te vilinel andro šero. E kulka gela la slichaha andro šero u tel e jak avila

avri. Andre koda so imar predždžilam džanas, kaja e inspekcija kerala buči sar te arakhel so kampel, kaj šaj te phene, savoro sas mište pal o zakoni.

Kajča hin ade mek vareso, sostar terdžon o bala pro šero. Hin oda koda, sar o gadže pre kada so pes ačhila, sar reaginen. Talam upreder sar vajkeci šel reakciji sa pro internet, kaj o gadže pisinenas. Ča avke, kaj te sikavav so ode hin pisimen: Te predživila takoj leha andre Osvětim... Vaš sako buči kampel vyplata... Pre bibacht, navilindža lačhes... Te savore šingune kerenas kavke, elas le pačivale manušen lačo dživipen... Kampla te vilinel duvar, kaj te avel mulo... Likerav o vasta, ča mek buter kajse vilinde... Andre kajsi tragedija pes sikavel, sar paš amende o gadže terdžon, sar amen o gadže nanaidzinen. Pre jek sera vakeren pal o manušane čačipena, demokracija the sar kamen le Romen te lel

maškar peste. Pre aver sera hin fakta, save sikaven sar o gadže chochaven peskere lava. Romeskero dživipen angle lende nane buter sar džviroškero. O dičhol pre savoreste andre soste dživas the koleha, kaj amen šaj vilinkeren u nič pes olestar naačhola.

Andre kadi phuv ačhila te terdžol e vrama the savoro aver, bo but manušen hin radosca kolestar kana hin o Rom murdardo. Kada naj normalno. Andre kadi phuv hin but manuša nasvale chronicko Anticikanismoha. Nabirinen pes te sascaren, peskero nasvalipen nakamen te pridžanen. U sar mek lenge vareko pal lengeri nasvalipen vareso phenel, ačhon agresivna avke sar te mateske vareko phenel kaj hino mato. So te dikhel koda, so o gadžo phenel pre koda sar o šinguno vilindža le Romes. „Talindža andro kalo...“

Dezider Giňa

anketa

Volba prezidenta na nové pětileté období se stala na nějakou dobu důležitou součástí života občanů ČR. O prezidentské křeslo se ucházeli dva kandidáti: Václav Klaus, dosavadní prezident, a Jan Švejnar, světově uznávaný ekonom, působící v USA, pražský rodák. I když u nás hlavu státu volí poslanci a senátoři, zeptali jsme se v Berouně a v Brně, kterého z nich by si vybrali za prezidenta, kdyby měli tu možnost.

František Ridai (44), dělník, Beroun

Podle mne je jedno, jestli bude prezidentem ten nebo onen. Naše republika je ekonomicky zruinovaná a nám Romům bude pořád hůř a hůř. Ale kdybych měl jako občan možnost volit si prezidenta, dal bych svůj hlas Klausovi. Švejnar neznám, ale Klaus už mnohé dokázal a myslím si, že je to zkušený politik. Je pravda, že jako prezident nic nezmůže, ale jako premiér by mohl dokázat víc.

Milan Kuman (56), sklenář, Brno

Já jsem za Švejnar, s Klausem nesouhlasím, protože je členem ODS a své straně nadřazuje. A také proto, že Klaus je vyloženě protisociální typ člověka. Švejnar je velice vzdělaný a inteligentní člověk, žije v Americe, má velké zkušenosti a sdílím jeho názory.

Robert Čonka (68), duchodce, Brno

Pana Švejnar neznám, ale Klause už ano. Za dobu svého prezidentování si čichnul k penězům, a proto chce zůstat prezidentem dál. Být prezidentem v ČR je jenom otázka peněz a osobní prestiže.

Nám obyčejným lidem může být jedno, kdo bude prezidentem. Prezident stejně nemá žádnou pravomoc, i když je to hlava státu, v našem systému je to jenom loutka. Všeobecně je známo, že prezident pro lidi nic moc neudělá, Senát a Poslanecká sněmovna mu to ani nedovolí, aby jednal na vlastní pěst. Ale Havel se zastával Romů, a Klaus, i když je to vzdělaný člověk, tak pro Romy nic neudělal. Jemu je jedno, jak Romové žijí.

Margita Dzurňáková (30), dělnice, Brno

V televizi sleduji, jak se prezentují oba kandidáti na post prezidenta a musím říct, že názorově se mi líbí víc pan Švejnar. Každopádně bych zvolila jeho.

Ludmila Balogová (56), prodavačka, Brno

Být prezidentem je zodpovědná funkce a zároveň i velká pocta. Zvolila bych Klause, znám ho už dlouho a v politice se angažuje od revoluce. Myslím si, že s naší domácí politikou má bohaté zkušenosti. Pana Švejnar neznám, v televizi se sice jeví, že je v politice zkušený, ale ve skutečnosti to tak být nemusí. Každopádně oceňuji jeho bojovnost. Kdo se postaví proti Klausovi, to musí být silná osobnost. Jen škoda, že o prezidentské křeslo se neuchází víc kandidátů, možná bych změnila názor.

Roman Horváth (29), hudebník, Brno

Já bych dal svůj hlas panu Švejnarovi, zaujal mě svými názory a lidem nabízí víc než Klaus. Na rozdíl od Klause myslí víc na lidi než na sebe.

Vladislav Sedlák (43), dělník, Brno

Každopádně bych zvolil za prezidenta, který by myslel i na Romy a který má větší zkušenosti s rasismem a s diskriminací. Za prezidenta bych chtěl Švejnar, protože si myslím, že má v tomto směru víc zkušeností. Žije dlouho v Americe a tam je normální, že vedle sebe žijí bílí i černí. Proto si myslím, že Švejnar je větší demokrat než Klaus. Slyšel jsem jeho názory v televizi. Ale otázkou je, jak by se choval jako prezident, a nakolik by se nechal ovlivnit Parlamentem. Klause jako prezidenta ani nevnímám, protože jako Rom jsem nezaznamenal, že by se nějak výrazně angažoval proti rasismu a diskriminaci. Je to odeesák a nelíbí se mi, jak evidentně podporuje ODS.

Připravil: Tumaro Rat

Romská tematika v prezidentském diáři

A je to. Zápas o prezidentské křeslo skončil, na romské žáky bude přes den z třídních stěn a večer z televize i nadále přísně mhouřit oči Václav Klaus. Jak dosavadní prezident, tak Jan Švejnar sjezdili Českou republiku křížem krážem, předcházeli si kde koho a komentovali širokou škálu témat ve snaze zaujmout co nejvíc příznivců. Livie Klausová zatleskala studentům brněnské Konzervatoře, Švejnar si neformálně povykládal s primátorem a radními Brna, oba kandidáti vysvětlovali, jak to myslí s radarem a důchody, s komunisty včerejšími a dnešními, ekonomickou reformou, klimatickými změnami, světovými oceány i Evropskou unií. V jejich předvolebních projevech však můžeme špendlíčkem hrabat, ale nějakou zmínku o romské problematice v nich nenajdeme. Natož aby pak do svého týmu či širšího okruhu spolupracovníků, s nimiž plánovali postup prezidentské kampaně, zařadili některou z romských osobností.

Samozřejmě, takový tah by lidem v ghettech, kteří mají gádžovské handrkování o prezidenta na háku, zas tolik nepomohl. Navíc by třeba potenciální romský asistent či asistentka pánů profesorů-ekonomů zvýšili prestiž a zapůsobili jako vzor u jedněch Romů, ale rozdmýchali averze či závist u Romů jiných. Šlo by však aspoň o symbolickou ukázkou toho, že uchazeči o nejvyšší post se o záležitosti nejpočetnější menšiny zajímají. Nejručnější chytráci, kteří si na vystěhování Romů vybudovali politickou kariéru či zákeřnými spekulacemi s byty a lichvou ocesávají početné rodiny o to, co jim zbude ze sociálních dávek, by se pak možná cítili méně jistí v kram-

flech. Navíc Klaus i Švejnar, kolem nichž se v posledních týdnech kamery a mikrofony přímo rojily, mohli lacino zabít dvě mouchy jedním gestem – kromě výše uvedeného přínosu by ještě víc zvýraznili sebe – vždyť který z českých politiků zaměstnává jako asistenta Roma?

Jenže času na výběr vhodného romského aktivisty asi nebylo nazbyt, navíc od dob Moniky Horákové-Mihaličkové už v českém parlamentu žádný Romposlanec coby potenciální Klausův či Švejnarův volitel nezasedl. Romské obyvatelstvo o politiku jeví minimální zájem, celkem viditelná část gádžů včetně poslanců, na jejichž hlasech záleží, považuje Jiřího Čunka za chlapáka a sdílí jeho přístupy. Tak proč se s problematičtým a riskantním gestem namáhat, ne?

Ale to už je minulost, Klaus se na prezidentském trůnu udržel i bez romského asistenta a pět let se ho nepustí. Během nich se určité dostane vícekrát do situace, kdy mu – na rozdíl od prezidentské kampaně – romské téma přijde vhod jako na zavolanou. Oprašme tedy alespoň jeden jeho proslulý výrok z dob, kdy se mu případ Lety hodil proti Evropské unii, aby bylo zřejmé, čeho všeho se lze od nejvyššího v budoucnu ještě dočkat:

„Ukazuje se, že to s tím táborem je složitější. Že to byl původně pracovní tábor pro ty, kteří odmítali pracovat. Zdaleka ne jen romský. Není to opravdu koncentrační tábor v tom slova smyslu, jak každý z nás podvědomě rozumí slovu koncentrační tábor a vidí Osvětim, Buchenwald a tyto věci“. (Václav Klaus, Lidové noviny, 14. 5. 2005)

Pavel Pečínka

Viktor Dobal zemřel

Dne 7. února zemřel Viktor Dobal, svého času známá osobnost z vysoké politiky, ale i v romských kruzích.

V roce 1989 spoluzakládal Občanskou demokratickou alianci (ODA), která měla bohaté zastoupení v Parlamentu i ve vládě, kde působilo několik jejích ministrů v první polovině devadesátých let. Viktor sám byl náměstkem ministra bez portfeje, jímž byl Pavel Bratinka. Jeho zpráva vstoupila ve známost jako Bratinkova zpráva o situaci Romů v ČR, která reagovala na masový útěk Romů do Kanady a Anglie. Ta situace byla také doprovodnou labutí písní Václava Klause a pádu jeho vlády v roce 1997.

Viktor se všeho tohoto dění v tak zvané velké politice živě účastnil, aniž by při tom zapomínal na ty, kteří se dostávají mezi mlýnské kameny, jimiž na jedné straně jsou vždy mocenské ambice politiků a na druhé bídná životní situace těch nejmenších mezi malými – Romů. Viktor byl jedním z mála, který Romy a jejich potřeby respektoval a pomáhal jim.

V té práci pokračoval později i v Karvině jako šéf nevládní orga-

nizace zabývající se zaměstnáváním Romů.

Vždy byl tam, kde ho bylo nejvíce potřeba, aniž mu to přinášelo nějaký osobní prospěch. Svého dřívějšího vysokého postavení k tomu mohl jistě využít, kdyby na tom měl zájem.

Životní a pracovní osudy Viktora Dobala vybízí k zamyšlení, proč se právě takových lidí čistého charakteru v politice vyskytuje tak málo a pokud se vyskytovali, proč tak záhy skončili? Podobně bychom mohli uvažovat i o Ivanu Dejmalovi, který zemřel téměř současně s Viktorem Dobalem. I on byl, jak známo, ministrem životního prostředí v počátečních letech po revoluci, později ještě členem vládní rady pro lidská práva, kde jsem měl možnost poznat jeho přímočarou povahu i nesmiřitelný postoj vůči jakýmkoliv nepravostem. Ivan Dejmal byl velkým zastáncem práv Romů.

Vzpomeňte spolu s námi dvou na výsost dobrých lidí i jejich práce. Mohli by být vzorem každému a lidem v nejvyšších patrech politiky obzvláště. Škoda, že nejsou a nebyli!

Karel Holomek

Snažíme se o nemožné

Nedávno jsme na televizní obrazovce mohli vidět „diskusi“ mezi Ivanem Veselým, Vojtěchem Lavičkou, Jiřím Čunkem a nějakým důchodcem, panem Veselým. Byl to žalostně trapný zážitek. Chvilími jsem měl pocit, jako by se cikánští vězni koncentračního tábora v Letech u Písku bavili s velitelem Janovským o tom, co se v koncentráku děje.

Vojtěch Lavička a Ivan Veselý se snažili Jiřímu Čunkovi něco dokazovat, Čunek je jednoduše ignoroval, povýšeně se usmíval a kochal se, jak opět u veřejnosti sklízí laciné politické bodíky, které nutně potřebuje ke své politické kariéře. Zato důchodce Veselý se jen stěží ovládal a měl hodně problémů s tím, jak zakrýt nenávistné emoce. Avšak televizní „diskuse“ přeci jen něco ukázala. Romové se snažili poukázat na neúnosné životní podmínky, ústavní činitel je pohrdlivě ignoroval a důchodce – coby hlas veřejnosti – se zalýkal nenávistí.

Čunek čerpal podporu od veřejnosti a Romové se trapně snažili prokazovat, že jsou obětí diskriminace a nerovného zacházení. Ale to přeci českou veřejnost nezajímá. Naopak chce, aby diskriminace Romů byla tvrdší a nerovnost se stala oficiální politikou státu. Znovu mně to připomíná situaci v koncentračním táboře pro Cikány v Letech u Písku anebo situaci v koncen-

tračním táboře v Osvětimi. Představme si, že by Romové, kteří byli 2. května 1944 zlikvidováni v plynových komorách, diskutovali s nacisty o tom, že na nich páchají zločin proti lidskosti. Představme si, že by romské matky před zplynováním přišly za nacisty a poukázaly na to, že vraždění jejich dětí je nejtrestuhodnějším zločinem proti lidskosti. Jistě, dnes již nacistické koncentráky nefungují. V dnešních romských ghettech je hodně těžký život, ale mně připadá, že velmi mnoho gádžů jej považuje za skoro luxusní a přejí si, aby se to změnilo a „cikáni“ byli nahnáni zpátky tam, kam podle nich patří – do koncentráků.

Integrace Romů a jejich rovnoprávné postavení ve společnosti je něco, co mnohé přivádí doslova k zběsilosti. Myslím si, že velice názorně to předvedl na televizní obrazovce onen důchodce, pan Veselý. Žijeme zde již několik staletí. Máme tady domov, vlast. Přesto nejsme akceptováni jako rovnoprávní občané, naše lidská hodnota je znevažována a jsme nuceni žít pod neustálým tlakem diskriminace a nerovnosti. Snažíme se s tím po dlouhé věky vyrovnat podle okolností, které právě panují. Žijeme v demokracii a právním státě, který deklaruje vůli integrovat Romy do společnosti. My Romové o integraci usilujeme po staletí, ale zdá se mi, že se snažíme o nemožné.

Dezider Giňa

Džas pal koda, so nadžala

Nadočirla andre televiza dikhlam sar denas дума o Vojtěch Lavička, Ivan Veselý le Jiří Čunkoha the phure gadžeha, rajeha Veselý. Sas oda andro roviben te dikhel so maškar lenede džalas. Sas man olestar the kajso dikhiben, sar te varekana o Roma andro koncentračno lageris Lety u Písku denas дума le veliteliha Janovský vakere nas pal koda, sar nabirinen te likerel avri o dživipen andro koncentrakos.

O Lavičkas the o Veselý kame nas le Čunkoske te sikavel sar pes le Romenge phares dživel, sar ade nane mištes, u o Čunek len ignorinelas the asalas lendar. Sas bachtalo kolestar, sar leske pale džana upre o preferenciji save leske kampen andre leskeri politicko kariera, u kada sas angle leste koda angluno. Kada sas bari ignoracija, u pre koda so kamen o gadže hin kavke, kaj jon kamen mekbareder diskriminacija pro Roma the e politika le štatoskeri te el pro Roma mek goreder. Kalestar mange pale avila pre godži e situacija andro koncentračna lageri Lety u Písku the Osvětim. Oda avke, sar te bi o Roma avilahas 2. 5. 1944 pal o nacisti a vakerdahas lenge, kaj koda sar len murdakeren si baro bajo kontra manušiben. Dikhavas avke, sar te bi o romane daja avenas pal o nacisti u phenenas lenge, kaj koda hoj le čhavoren mura-darkeren hin baro bajo kontra manušiben. Adadžives andro romane ghetta hin o dživipen but

pharo, kajača but gadže peske mišlinen avke, kaj anglo Roma oda hin baro luxus.

U te šaj elas pal lengeru, kamenas bi kaj oda te avel avke sar varekana. Le Romen te ispidel andro koncentra-ka, u ode te avel lengeru than. Integracija le Romenge the jednaka kondiciji andro dživipen. Pal kada sar varesave gadže šunen, maren lenge o peny pro muj cholatar. Pačav, kaj mištes amenge kada sikadža koda gadžo, o duchitcas raj Veselý andre televizno diskusija le Romenca. Dživas ade imar šel berša, hin amen ade amaro dživipen, ade sam khere. U hjaba kaj oda avke, o gadže amen maškar peste nakamen, naakceptinen amen u nadomiken kaj te dživas andre kajse kondiciji save hin len. Amaro manušiben angle lende nane nič, nadikhen amen sar avre manušen abo pes. Angle lende našči avas rovnaka, bo jon kada nakamen.

Amen mušinas te dživel tel e presija khatar e diskriminacija, tele tel le gadžengero dživipen. Kaleha amen maras but bare berša, imar ođkanastar kade dživas. Sakovar mušinas te dikhel apl koda, sar oda hin maškar o gadže u te džanel, sar pe te likerel andre nevi situacija. Dživas andre demokracija, pravno štatos, savo deklarinel kaj le Romen kamel te integrinel. O Roma cirđen apl e integracija but bare berša, kajča sikavel pes, kaj kada pes naačhola, kaj džas pal varesoste, so pes naačhola.

Dezider Giňa

Romové v českém a slovenském filmu (1923-2002) Promítání v muzeu 1.

ČAROVNÉ OČI

Romové v českém a slovenském filmu (1923-2002)
19. 2. – 16. 12. 2008 v rámci cyklu „Kdo jsou Romové“
projekce v Muzeu romské kultury /vstup zdarma/

ČAROVNÉ OČI /1923/
19. 2. 2008, 18:30 hod., přednáškový sál Muzea r.k. 1
ČERNÝ PLAMEN /1930/
18. 3. 2008, 18:30 hod., přednáškový sál Muzea r.k. 2
MŮJ PŘÍTEL FABIÁN /1953/
15. 4. 2008, 20 hod., přednáškový sál Muzea r.k. 3
RŮŽOVÉ SNY /1976/
20. 5. 2008, 21 hod., divácké Muzeum romské kultury 4

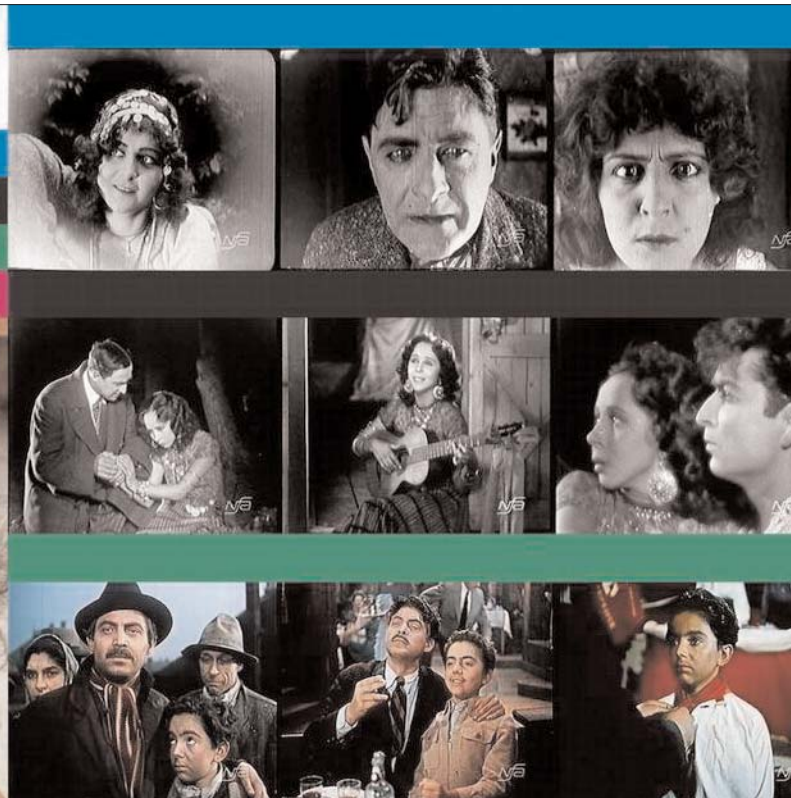
Čarovné oči, 1923

Režie: Václav Kubásek, hrají: František Havel, Theodor Pištěk, Eduard Malý, Jan W. Speerger, Mary Jansová, Václav Srb, Marie Fingerová, Marie Procházková-Malá, Bedřich Bozděch, Luigi Hofman, Růžena Hofmanová

Melodramatický příběh lásky romské dívky podle románu Bohumila Zahradníka-Brodského.

Statkářský synek Robert Tulica se na dovolené v Tatrách zamiloval do krásné Cikánky* Zorky a pozval ji do Prahy, kde jí zajistil i vychovatelku – vdovu Majerovou. Zorka těžko odvykala svobodnému životu a jen láska k Robertovi ji držela v Praze. Po nějaké době jel Robert představit Zorku svému otci a bratrovi. Zorka si starého sedláka získala, ale zároveň vzbudila touhu Robertova bratra. Zůstala na statku i po Robertově odjezdu do Prahy, aby pečovala o nemocného Robertova otce. Karel ji obtěžoval v noci v jejím pokoji a Zorka ho v sebeobraně uhodila do hlavy. Karel upadl a Zorka běžela za starým statkářem, aby se mu přiznala, že Karla zabila. Nemocný statkář z rozčilení zemřel a Zorka se uchýlila opět k Cikánům. Mezitím se Karel probral z mdloby. Robert, který se vrátil domů, Zorku marně hledal. Zorka vyčerpáním onemocněla a ještě před shledáním s Robertem zemřela.

(Národní filmový archiv – Český hraný film I.)

Film byl natočen podle románu Bohumila Zahradníka-Brodského. Theodor Pištěk tentokrát (velmi vzácně) v mladistvé milovnické roli. Režisér Václav Kubásek a kameraman Josef Kokeisl dokázali během roku 1924 uvést čtyři filmy: Čarovné oči – v únoru, Jindru, Hraběnku Ostrovínovou a Dvojí život – v říjnu, Děvče z hor – v prosinci a ještě stačili vyrobit drama Okovy, které mělo premiéru v následujícím roce. Tato nadprodukce neznamenala žádnou mimořádnou kvalitu. Všechny snímky si byly vzájemně podobné. Režijně nezvládnuté a rozvleklé melodramatické příběhy s teatrálně patetickými hereckými výkony – bez jednotné dějové linie, roztržitý sled epizod, který se „režisérovi nepodařilo skloubit a vzájemně propojit“.

(Luboš Bartošek, z knihy *Náš film*).

Černý plamen, 1930

Režie: Miroslav Josef Krňanský, hrají: Jarmila Lhotová, Jan W. Speerger, Theodor Pištěk, V. Ch. Vladimírov, Voloda Novosilov, Marie Fingrová, Marie Häuslerová, Václav Rabský, Jindřich Plachta

Milostná romance krásné Cikánky a lékaře trpícího ztrátou milované ženy podle románu F. X. Svobody.

Jednoho dne přitáhli do kraje Cikáni a s nimi krásná Daniela, kterou kdysi jako dítě, neznámo odkud, přinesla do tábora stará Cikánka.

Daniela miluje Ondřeje, hlubší lásku v ní však probudí až náhodné setkání s dr. Palmem, který po násilné smrti milované ženy chodívá sám na dlouhé toulky lesem. Také doktora zvláštní dívka zaujme. Ondřej ukradne pro Danielu v doktorově domě stříbrné šaty, ale na útěku ho postřelí četník. Palm, kterého nešťastná Daniela k Ondřejovi přivede, mu už nemůže pomoci. Mladík umírá. V Palmově vile Daniela podle fotografie pozná, že stříbrné šaty patřily doktorově ženě. Rozhodne se odejít z jeho života a opustí se starou Cikánkou tábor. Na cestě je dostihne četník, u Daniely najde ukradené šaty a dívku odvede jako zlodějkou k doktorovi. Ten však Danielu nezavrhne. Zamiloval se do ní a chce, aby s ním zůstala. Daniela se stane jeho ženou, nikdy se však nedozví tajemství svého původu. To vzala stará Cikánka s sebou do hrobu.

(Národní filmový archiv)

Dodatečně ozvučený němý film, doplněný několika dialogovými scénami a písní, přišel do kin v sezoně, kdy už diváci brali český mluvené filmy jako samozřejmost a nebyli tolerantní k příliš zjevným technickým nedostatkům. Zvuková verze je uvedena na filmovaném proslovem F. X. Svobody. (www.csfd.cz)

* Muzeum romské kultury se distancuje od výrazu „Cikán“, texty byly převzaty z materiálů Národního filmového archivu.

Evropský rok mezikulturního dialogu 2008

PRAHA – Zastoupení Evropské komise v ČR, Úřad vlády ČR, Ministerstvo kultury ČR a Institut umění – Divadelní ústav 25. února v divadle Archa oficiálně zahájily Evropský rok mezikulturního dialogu 2008 v České republice. Dota- ce z evropských a rozpočtových zdrojů získalo šest organizací, jejichž projekty přispívají k vzájemnému poznávání kultur. Kromě nich bude po následující měsíce probíhat množství dalších akcí, jejichž cílem je podpora kulturní různorodosti a pestrosti Evropy. Informace o projektech realizovaných pod hlavičkou ERMD 2008 přinesou nové webové stránky www.mezikulturnialog.cz. Do národní kampaně se zapojilo též pět známých osobností reprezentujících různé oblasti kulturního, ekonomického a společenského života.

V Evropské unii v posledních letech většina zemí získává jasně multikulturní charakter, ať už jde o rostoucí počet jazyků, náboženských vyznání či lidí nejrůznějšího etnického a kulturního původu. Náplní ERMD 2008 je ukázat, že kulturní rozmanitost představuje pro evropskou společnost významnou hodnotu a jedinečný potenciál. K ERMD 2008 se připojilo všech 27 členských států. V rámci aktivit konaných na národní úrovni se lidé v EU budou moci seznámit s pestrým kulturním dědictvím a tradicemi svých sousedů a spoluobčanů. Národním koordinátorem pro Českou republiku byl ministerstvem kultury jmenován Institut umění – Divadelní ústav.

Na základě Národní strategie bylo z evropských zdrojů a státního roz-

počtu finančně podpořeno sedm projektů šesti nevládních organizací. Jsou mezi nimi např. dva projekty společnosti Člověk v tísni: Výzkum programů multikulturního vzdělávání v ČR a Aktualizace a rozšíření didaktické příručky pro učitele včetně zařazení metod výuky mezikulturního dialogu na školách.

(red)

Diskuze – kniha návštěv

www.srnrm.cz/cz/guestbook.htm

